

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Zielonej Górze

LZG- 4101-08-06/2012
P/12/094

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Zielonej Górze
ul. Podgórna 9a, 65-213 Zielona Góra
T +48 68 410 66 00, F +48 68 410 66 39
lzg@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/12/094 – Profilaktyka narkomanii w szkołach.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Zielonej Górze
Kontroler	Anna Huziej, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 82734 z dnia 16 października 2012 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Zespół Szkół Plastycznych w Zielonej Górze, ul. S. Batorego 70a, 65-735 Zielona Góra (zwany dalej <i>Zespołem Szkół</i> lub <i>szkołą</i>).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Jolanta Kostek, dyrektor szkoły. (dowód: akta kontroli str. 3-4)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Uzasadnienie oceny ogólnej

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości¹, działalność kontrolowanej jednostki w zakresie planowania oraz wdrażania działań dotyczących profilaktyki narkomanii.

W szkole funkcjonował opracowany w 2007 roku Szkolny Program Profilaktyki. Program ten nie został jednak opracowany w pełni rzetelnie, bowiem nie był oparty na aktualnej diagnozie środowiska uczniów. Podstawą przyjętych działań była diagnoza środowiska szkolnego przeprowadzona w 2003 roku, i od tego czasu, pomimo zmiany nie tylko samego środowiska uczniów, ale również m.in. zjawiska używania przez nich substancji psychoaktywnych, szkoła nie zaktualizowała tej diagnozy.

Na efektywność podejmowanych działań, niekorzystnie mógł wpływać także brak ewaluacji realizowanych zadań w zakresie profilaktyki uzależnień (za wyjątkiem jednego zadania – program profilaktyczny *Znajdź właściwe rozwiązanie*).

Działaniami z zakresu profilaktyki narkomanii, przeprowadzanymi przez przeszkolonych nauczycieli, objęto w latach szkolnych 2010/2011 i 2011/2012 uczniów wszystkich klas Ogólnokształcącej Szkoły Sztuk Pięknych (OSSP) i wszystkich klas Liceum Plastycznego (LP), a także część rodziców.

NIK pozytywnie ocenia powołanie przez dyrektora szkoły na podstawie odpowiednich przepisów prawnych², zespołu ds. planowania i koordynowania pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

² Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. Nr 228, poz. 1487).

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Planowanie działań z zakresu profilaktyki narkomanii

1.1. Szkolny Program Profilaktyki

Opis stanu
faktycznego

W latach 2010/2011 i 2011/2012 w szkole obowiązywał opracowany w 2007 roku Szkolny Program Profilaktyki (zwany dalej *SPP* lub *Programem*), opracowany w oparciu o załączniki numer 2 i 4 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 26 lutego 2002 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół³, zwanego dalej *rozporządzeniem w sprawie podstawy programowej*.

Program został uchwalony przez Radę Rodziców w porozumieniu z Radą Pedagogiczną, zgodnie z wymogiem art. 54 ust. 2 pkt 1 lit. b ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty⁴.

(dowód: akta kontroli str. 5-13, 41-42)

Organizowanie działań w zakresie profilaktyki, opracowanie oraz monitorowanie wykonania programu profilaktyki nie zostało przypisane do zakresu zadań żadnego z pracowników. Obowiązek ten przyjęła na siebie dyrektorka szkoły, która miała największe doświadczenie w powyższym zakresie. Nie zostało to formalnie ujęte w jej zakresie czynności.

(dowód: akta kontroli str. 5-14, 41-42)

Dyrektorka wyjaśniła, że uczestniczyła w 2002 roku w konferencji *Zalecenia strategiczne dla profilaktyki w szkole* zorganizowanej przez Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Zielonej Górze. Na konferencji omówiono etapy budowania szkolnego programu profilaktyki oraz fazy jego wdrażania.

(dowód: akta kontroli str. 16)

Program został opracowany w 2007 r., ale nie wskazano w nim okresu, obowiązywania.

Dyrektorka wyjaśniła, że: *SPP obowiązuje od momentu jego opracowania (2007 r.) do czasu wykonania zadań w nim zawartych. W Programie nie wskazano okresu jego obowiązywania z uwagi na brak możliwości określenia, w momencie jego tworzenia, czasu w jakim zadania w nim zawarte zostaną wykonane.*

(dowód: akta kontroli str. 14, 41-42)

SPP nie był oparty na aktualnej diagnozie stanu zjawiska używania substancji psychoaktywnych przez uczniów.

(dowód: akta kontroli str. 41-42)

Cele operacyjne określone w SPP były następujące: dostarczenie informacji o działaniu alkoholu, nikotynie i innych substancjach uzależniających oraz o zagrożeniach towarzyszących ich zażywaniu; uczenie zachowań asertywnych, w tym umiejętności odmawiania; kształcenie umiejętności komunikowania się z innymi, pokazanie perspektyw zdrowego trybu życia bez zażywania alkoholu i innych substancji uzależniających; przeciwdziałanie demoralizacji młodzieży.

W Programie określono następujące obszary działań: profilaktyka uzależnień, promowanie zdrowego stylu życia, kształcenie postaw asertywnych, komunikacja interpersonalna, przeciwdziałanie przestępczości nieletnich, bezpieczeństwo w szkole.

(dowód: akta kontroli str. 5-13)

Zadania zaplanowane w Programie zostały sformułowane jednoznacznie i konkretnie, a ich realizacja prowadziła do osiągnięcia zamierzonych celów.

³ Dz.U. z 2002 r., Nr 51, poz. 458 ze zm.

⁴ Dz.U. z 2004 r., Nr 256, poz. 2572 ze zm.

Program zakładał udział uczniów w warsztatach profilaktycznych (zaproponowanych przez stowarzyszenia i grupy autorskie) w obszarze *profilaktyka uzależnień*, zadanie 2 *współpraca z instytucjami ds. profilaktyki uzależnień*. Nie wskazano wymiaru godzinowego tych warsztatów, ani udziału wychowawcy. W pozostałych obszarach i zadaniach zakładane działania obejmowały wydarzenia incydentalne lub realizację kampanii społecznych, imprez plenerowych i realizację programów np. *Zapobieganie narkomanii* lub *Znajdź właściwe rozwiązanie*.

Odbiorcami programu byli rodzice, nauczyciele oraz uczniowie.

Nie przewidziano ewaluacji końcowej Programu. W SPP założono, że jego skuteczność będzie oceniana systematycznie za pomocą: badań ankietowych i rozmów indywidualnych z adresatami programu (nauczycielami, rodzicami i uczniami).

(dowód: akta kontroli str. 5-13, 41-42)

Cele programu nie były mierzalne (tj. obiektywnie weryfikowalne przy pomocy wskaźników) ani określone w czasie. W Programie wskazano osoby odpowiedzialne za realizację poszczególnych zadań, a w niektórych przypadkach również adresatów działań. Nie wskazano natomiast kiedy, gdzie i jak długo będą realizowane.

(dowód: akta kontroli str. 5-13, 41-42)

Dyrektor szkoły wyjaśniła, że w momencie tworzenia Programu nie było możliwe określenie kiedy, gdzie, jak długo będą realizowane działania w nim określone. W związku z powyższym nie było również możliwości określenia czasu realizacji celów SPP, ponieważ był on uzależniony od zrealizowania zadań przewidzianych w Programie.

(dowód: akta kontroli str. 14-15, 44)

Działania z zakresu profilaktyki narkomanii były umieszczone w szerszym kontekście profilaktyki uzależnień. Ponadto SPP przewidywał działania w zakresie kształtowania postaw asertywnych, promowania zdrowego stylu życia oraz przeciwdziałania przestępczości nieletnich.

(dowód: akta kontroli str. 5-13, 41-42)

W Szkolnym Programie Profilaktyki nie przewidziano realizacji programów profilaktycznych, których skuteczność została potwierdzona (np. zamieszczonych w Banku Programów Profilaktycznych, rekomendowanych przez Krajowe Biuro ds. Zapobiegania Narkomanii) z uwagi na fakt, że dyrektor nie znalazła wśród nich programów dostosowanych do potrzeb uczniów szkoły.

(dowód: akta kontroli str. 5-13, 15, 41-42)

SPP zakładał tylko działania z zakresu profilaktyki uniwersalnej, ponieważ - jak wyjaśniła Jolanta Kostek - problem uzależnienia od narkotyków nie występuje u uczniów szkoły.

(dowód: akta kontroli str. 5-13, 15, 41-42)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Program nie był oparty na aktualnej diagnozie stanu zjawiska używania substancji psychoaktywnych przez uczniów. Podstawą przyjętych w Programie działań, była diagnoza środowiska szkolnego przeprowadzona w 2003 roku. Zgodnie z przepisami załącznika numer 2 i 4 do rozporządzenia w sprawie podstawy programowej, działalność edukacyjna szkoły jest określana m.in. przez program profilaktyki dostosowany do potrzeb rozwojowych uczniów oraz potrzeb danego środowiska.

Jolanta Kostek wyjaśniła, że: *Opracowując Program w 2007 roku oparłam się na diagnozie środowiska uczniów, obejmującej również stan zjawiska używania substancji psychoaktywnych przeprowadzonej w 2003 roku. W mojej ocenie było to wystarczające, ponieważ grono pedagogiczne nie zauważa, aby uczniowie naszej Szkoły mieli problem z narkotykami.*

(dowód: akta kontroli str. 5-14, 41-42)

W ocenie NIK, brak aktualnej diagnozy mógł spowodować, że Program nie jest dostosowany do potrzeb uczniów. Od 2003 r. środowisko uczniów, jak i zjawisko używania przez nich substancji psychoaktywnych uległy zmianie, w wyniku np. pojawienia się nowych substancji psychoaktywnych (np. tzw. „dopalaczy”) i ułatwienia dostępności środków odurzających w związku z otwarciem granic Unii Europejskiej.

1.2. Plany doskonalenia nauczycieli

W Planach Doskonalenia Zawodowego Nauczycieli na rok szkolny 2010/2011 i 2011/2012 (zwanymi dalej PDZN) uwzględniono propozycje nauczycieli zgodne z potrzebami szkoły oraz oferty doskonalenia przedstawione przez Centrum Edukacji Nauczycieli Szkół Artystycznych, Wojewódzki Ośrodek Metodyczny i Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.

Ww. Plany nie przewidywały udziału nauczycieli w szkoleniach w obszarze profilaktyki narkomanii.

W harmonogramach rad pedagogicznych, obowiązujących w latach 2010/2011 i 2011/2012, również nie ujęto działań mających na celu doskonalenie umiejętności profilaktycznych.

(dowód: akta kontroli str. 34-39)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

1.3. Procedury postępowania w sytuacjach szczególnych zagrożeń

Opis stanu
faktycznego

W szkole opracowano, zgodnie ze statutem, strategię działań wychowawczych i zapobiegawczych oraz interwencyjnych wobec dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem, o której mowa w § 10 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem⁵, zwanego dalej *rozporządzeniem w sprawie form działalności wychowawczej i zapobiegawczej*. Strategia zawierała elementy określone w punktach 1-3 i 5-13 wyżej powołanego przepisu. Natomiast odrębny dokument stanowiły Procedury postępowania w sytuacjach zagrożenia uczniów przestępczością i demoralizacją ze szczególnym uwzględnieniem agresji i przemocy oraz zagrożeń związanych ze środkami odurzającymi i substancjami psychotropowymi, zwane dalej *procedurami postępowania w sytuacjach zagrożenia uczniów przestępczością i demoralizacją*, o których mowa w § 10 pkt 4 wyżej powołanego rozporządzenia.

(dowód: akta kontroli str. 17-30, 45-51)

Porównanie modelowych Procedur postępowania nauczycieli i metod współpracy szkół z policją w sytuacjach zagrożenia dzieci i młodzieży przestępczością i demoralizacją, w szczególności narkomanią, alkoholizmem i prostytucją⁶

⁵ Dz.U. Nr 26, poz. 226.

⁶ Modelowe procedury postępowania nauczycieli opracowane w ramach jednego z modułów Krajowego Programu Zapobiegania Niedostosowaniu Społecznemu i Przystępczości wśród Dzieci i Młodzieży.

z procedurami postępowania w sytuacjach zagrożenia uczniów przestępczością i demoralizacją, obowiązującymi w szkole wykazało, że:

1. w 3 przypadkach procedury obowiązujące w szkole były zgodne z procedurami modelowymi (określono 6 procedur modelowych),

2. w pozostałych przypadkach w procedurach obowiązujących w szkole stwierdzono następujące odstępstwa od procedur modelowych:

a) w przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa, że na terenie szkoły znajduje się uczeń będący pod wpływem alkoholu lub narkotyków – w procedurze obowiązującej w szkole brakuje zapisu o tym, że spożywanie alkoholu na terenie szkoły przez ucznia, który ukończył 17 lat, stanowi wykroczenie⁷, o którym należy powiadomić policję,

b) w obowiązujących w szkole procedurach dotyczących postępowania wobec ucznia – sprawcy czynu karalnego lub przestępstwa, nie ujęto działań polegających na ustaleniu okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia,

c) procedury modelowe regulują sposób postępowania w przypadku uzyskania informacji o używaniu przez ucznia, który nie ukończył 18 lat, alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, uprawianiu nierzędu, bądź przejawianiu innych zachowań świadczących o demoralizacji, natomiast procedury obowiązujące w szkole określają postępowanie nauczycieli w przypadku uzyskania informacji o spożywaniu alkoholu lub paleniu papierosów przez uczniów (na terenie szkoły i poza nią).

Zgodnie z procedurami obowiązującymi w szkole, policja powinna zostać wezwana do szkoły w sytuacjach o których mowa w procedurach, albo gdy wyczerpane zostaną środki możliwe do zastosowania przez Szkołę w sytuacji, w której obecność policji jest konieczna. Każdy przypadek czynu karalnego (sprawca ukończył 13 lat) zaistniałego na terenie szkoły, obowiązkowo zgłaszany jest na policję przez dyrektora.

(dowód: akta kontroli str. 22-30)

O zdarzeniach opisanych w procedurach numer od I do VII⁸ obowiązujących w szkole zawiadamiany jest dyrektor Jolanta Kostek, która wyjaśniła, że: *Przy tworzeniu ww. procedur wzięto pod uwagę zdarzenia jakie dotychczas miały miejsce w szkole. (...)Sposób postępowania w przypadku zaistnienia zdarzenia nie opisanego w procedurach obowiązujących w Szkole byłby zgodny z ogólnie obowiązującymi przepisami prawa lub zastosowane zostałyby procedury modelowe. (...). Nauczyciele zostali zapoznani z procedurami.*

(dowód: akta kontroli str. 15, 22-27, 31-32)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

⁷ Art. 43¹ ust. 1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2007 r., Nr 70, poz. 473 ze zm.)

⁸ Procedury postępowania w przypadku: uzyskania informacji o spożywaniu alkoholu lub paleniu papierosów przez uczniów, znajdowania się na terenie szkoły ucznia pod wpływem alkoholu lub narkotyków, znalezienia na terenie szkoły substancji przypominającej wyglądem narkotyki, podejrzenia, że uczeń na terenie szkoły znajduje substancję przypominającą wyglądem narkotyki, przyniesienia przez ucznia alkoholu do szkoły, Procedury postępowania nauczycieli wobec ucznia – sprawcy czynu karalnego oraz postępowania wobec ucznia ofiary czynu karalnego.

2. Wdrażanie działań z zakresu profilaktyki narkomanii

2.1. Realizacja działań profilaktycznych

Opis stanu
faktycznego

W roku szkolnym 2010/2011 i 2011/2012 szkoła zrealizowała następujące działania w zakresie profilaktyki narkomanii:

1. Program *Znajdź właściwe rozwiązanie*, którego organizatorem była Powiatowa Inspekcja Sanitarna. Program został zrealizowany w II semestrze roku szkolnego 2011/2012, w formie 5 zajęć warsztatowych (zadanie to wynikało ze szkolnego programu profilaktyki, obszar działania I – profilaktyka uzależnień, zadanie 1 – realizacja programów profilaktycznych),
2. w ramach obszaru działania II – promowanie zdrowego stylu życia, zadanie 1 – promocja zdrowia, tiret 5 – przeprowadzanie godzin wychowawczych poświęconych tematyce zdrowia w różnych aspektach, zrealizowano zajęcia na temat zagrożenia narkotykami i dopalaczami,
3. w ramach obszaru działania III- kształtowanie postaw asertywnych, zadanie 2 – uświadamianie uczniom konieczności kształtowania w sobie umiejętności odmawiania, tiret 1 – prezentowanie postaw asertywnych poprzez zajęcia warsztatowe, przeprowadzono lekcje wychowawcze, przysposobienia obronnego, biologii, lekcje języków obcych, wiedzy o społeczeństwie dotyczące zagrożenia uzależnieniem od narkotyków i dopalaczy, sposobu dokonywania wyborów oraz spraw narkomanii w szkole,
4. w ramach obszaru działania I – profilaktyka uzależnień, zadanie I realizacja programów profilaktycznych, tiret 5 – spotkania z rodzicami w ramach strategii informacyjnej, zrealizowano spotkania z rodzicami dotyczące uzależnienia od narkotyków i dopalaczy.

Ponadto w klasie IV OSSP w roku szkolnym 2010/2011 przeprowadzono lekcję wychowawczą na temat: *Czym jest odpowiedzialność*, tj. zadanie nie ujęte w szkolnym programie profilaktyki.

W roku szkolnym 2010/2011 i 2011/2012 działania w zakresie profilaktyki narkomanii podjęto w stosunku do uczniów wszystkich klas OSSP i LP. Działania takie skierowano także do części rodziców.

(dowód: akta kontroli str. 52-54, 62-68)

Jolanta Kostek wyjaśniła: *Nie uważam, aby takimi działaniami należało obejmować (...) wszystkich (...)rodziców w każdym roku, zwłaszcza, że zjawisko narkomanii nie występuje w naszej szkole. Jednocześnie informuję, że w roku szkolnym 2009/2010 Szkoła realizowała Program zapobiegania narkomanii w lubuskich gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych (program Lubuskiego Kuratora Oświaty), którym zostali objęci wszyscy uczniowie naszej szkoły i ich rodzice.*

(dowód: akta kontroli str. 44)

W latach szkolnych 2010/2011 i 2011/2012 podmioty zewnętrzne nie realizowały w szkole programów profilaktycznych dotyczących narkotyków.

(dowód: akta kontroli str. 33)

O planowanych działaniach skierowanych do rodziców byli oni informowani przez wychowawców klas.

(dowód: akta kontroli str. 15)

Treści dotyczące zagrożenia dopalaczami nie zostały włączone do SPP.

(dowód: akta kontroli str. 5-13, 41-42)

Dyrektor wyjaśniła, że: *...uczestniczyłam w szkoleniu dotyczącym dopalaczy, po którym uznałam, że są to również środki odurzające i nie ma potrzeby wyodrębniania tego obszaru w Programie.*

(dowód: akta kontroli str. 15)

W szkole nie wykorzystano materiałów i propozycji szkoleń oraz działań profilaktycznych zaproponowanych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej w opracowaniu „Profilaktyka używania nowych narkotyków tzw. dopalaczy przez młodzież. Oferta działań profilaktycznych adresowanych do dyrektorów szkół, kadry pedagogicznej, rodziców, uczniów oraz organów prowadzących”.

Dyrektor wyjaśniła: *W mojej ocenie materiały te nie były dostosowane do potrzeb naszych uczniów. Problematykę dopalaczy uwzględniono przy realizacji działań profilaktycznych dotyczących innych środków odurzających i zastosowano metody wykorzystane wcześniej, które spełniają oczekiwania uczniów.*

(dowód: akta kontroli str. 15)

Nie przygotowano i nie przeprowadzono spotkań i rozmów z rodzicami uczniów, które miały pomóc im w poznaniu problemu „dopalaczy” oraz wskazać miejsca, w których można uzyskać dodatkowe informacje.

Jolanta Kostek wyjaśniła, że: *Problematyka dopalaczy została uwzględniona na spotkaniach z rodzicami dotyczących innych środków odurzających.*

(dowód: akta kontroli str. 16)

Dyrektor szkoły w dniu 20 grudnia 2010 r. uczestniczyła w szkoleniu w zakresie zagrożeń związanych z używaniem nowych narkotyków tzw. dopalaczy, które odbyło się w Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Zielonej Górze.

(dowód: akta kontroli str. 40)

Mimo nieujęcia w PDZN działań dotyczących kształcenia umiejętności profilaktycznych, nauczyciele uczestniczyli w następujących szkoleniach dotyczących tej tematyki:

1. Ks. Paweł Terzyk - nauczyciel religii:

a) konferencja powiatowa *O skutecznej profilaktyce* zorganizowana przez Powiat Ziemski, Komendę Hufca oraz Urząd Miasta Strzelce Krajeńskie,

b) konferencja *Pijaństwu Młodzieży i Dzieci – STOP*, której przedmiotem była m.in. istota problemu uzależniania się młodzieży, szkoła jako miejsce pogłębionej profilaktyki uzależnień oraz kierunki i wyzwania profilaktyki wśród młodzieży XXI wieku (28 września 2007 r., organizator Stowarzyszenie Pomocy Bliźniemu im. Brata Krystyna w Gorzowie Wlkp.),

c) szkolenie z zakresu profilaktyki uzależnień (od 13 do 16 czerwca 2010 r. organizator: Fundacja Profilaktyki i Leczenia Uzależnień „Wybór”),

d) szkolenie na temat realizacji programu profilaktyki palenia tytoniu, *Znajdź właściwe rozwiązanie*⁹ (14 marca 2012 r., organizator: Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Zielonej Górze);

2. Anna Fischer - nauczyciel biblioteki, szkolenie: *Podstawy profilaktyki HIV/AIDS wśród dzieci i młodzieży* (10 listopada 2007 r., organizator: Towarzystwo Rozwoju Rodziny).

Szkoła nie poniosła kosztów w związku z uczestnictwem nauczycieli w ww. szkoleniach.

(dowód: akta kontroli str. 40)

W Zespole Szkół odbyły się następujące szkolenia rady pedagogicznej z zakresu profilaktyki uzależnień:

1. W dniu 26 listopada 2009 r. - szkolenie Rady Pedagogicznej w związku z realizacją programu Zapobieganie narkomanii w lubuskich gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych (program był realizowany w szkole w roku szkolnym

⁹ W Szkole realizację programu rozszerzono o profilaktykę alkoholizmu i narkomanii.

2009/2010), w którym uczestniczyły 23 z 30 zatrudnionych osób. Szkolenie przeprowadzili pracownicy Szkoły, którym dyrektor powierzył obowiązki lidera programu. Ww. osoby uczestniczyły w szkoleniach przeprowadzonych przez liderów powiatowych.

2. W dniu 24 listopada 2010 r. - szkolenie Rady Pedagogicznej, w którym uczestniczyły 23 z 31 zatrudnionych osób, o temacie: *Zagrożenia okresu dorastania*, które przeprowadził psycholog oraz edukator seksualny. Na szkoleniu poruszono m.in. sprawy dotyczące dopalaczy i narkotyków. W związku z organizacją ww. Rad pedagogicznych szkoła nie poniosła żadnych kosztów.

W związku z powyższymi działaniami, szkoła zrealizowała obowiązek wynikający w § 2 pkt 5 rozporządzenia w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej, dotyczący przygotowania nauczycieli i osób zajmujących się wychowaniem dzieci i młodzieży do przeciwdziałania narkomanii.

(dowód: akta kontroli str. 40)

Nie prowadzono ewaluacji podejmowanych działań wynikających z SPP, za wyjątkiem jednego zadania.

(dowód: akta kontroli str. 41-42)

W zakresie sposobu oceny efektywności podejmowanych działań Jolanta Kostek wyjaśniła: *Efektywność działań profilaktycznych była oceniana na podstawie obserwacji naszych uczniów. Miarą efektywności tych działań jest np. fakt, że zjawisko narkomanii w naszej Szkole nie istnieje.*

(dowód: akta kontroli str. 43)

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Nie prowadzono ewaluacji Szkolnego Programu Profilaktyki. W programie wskazano, że skuteczność programu będzie oceniana systematycznie za pomocą badań ankietowych, rozmów indywidualnych z adresatami programu: uczniami, rodzicami i nauczycielami. W kontrolowanym okresie dokonano ewaluacji tylko jednego zadania, tj. programu profilaktycznego *Znajdź właściwe rozwiązanie*. Pozostałe działania podejmowane w latach 2010/2011 i 2011/2012 (tj. lekcje wychowawcze i zajęcia przedmiotowe oraz spotkania z rodzicami na temat uzależnień) nie były poddawane ewaluacji, mimo obowiązków w tym zakresie wynikających z Programu.

(dowód: akta kontroli str. 5-13, 41-42, 62-68)

Dyrektor szkoły wyjaśniła: *Treści wynikające z programu profilaktyki (zajęcia przedmiotowe i lekcje wychowawcze) zostały ujęte w programach nauczania i programach wychowawczych poszczególnych klas, które są opracowywane na cykl kształcenia i dopiero po zakończeniu tego cyklu będzie możliwe dokonanie ewaluacji podejmowanych działań. Na ten moment możliwe było dokonanie ewaluacji działań podjętych na podstawie Szkolnego Programu Profilaktyki w stosunku do uczniów Liceum Plastycznego, którzy zakończyli naukę w 2011 roku, jednak ewaluacja taka nie została przeprowadzona z powodu przeoczenia. Obecnie widzę, że założenie w Programie systematycznej ewaluacji było błędem, który zostanie wyeliminowany przy opracowywaniu następnego Programu.*

(dowód: akta kontroli str. 43)

Skutkiem powyższego zaniechania był brak możliwości oceny adekwatności podejmowanych działań w odniesieniu do założonych celów.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

W SPP nie wskazano, jakiego okresu on dotyczy. W opinii NIK, zasadne byłoby określenie ram czasowych realizacji SPP, co umożliwiłoby monitorowanie stopnia

jego realizacji oraz zobowiązywałoby jego realizatorów do podejmowania działań w określonym czasie.

2.2. Podejmowanie działań interwencyjnych

Opis stanu faktycznego

Dyrektor szkoły oświadczyła, że w latach szkolnych 2010/2011 i 2011/2012 nie wystąpiła potrzeba podjęcia przez szkołę działań interwencyjnych w związku z używaniem, posiadaniem lub rozprowadzaniem środków odurzających lub substancji psychotropowych przez uczniów.

(dowód: akta kontroli str. 33)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

2.3. Organizacja i udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej

Opis stanu faktycznego

W roku szkolnym 2010/2011 i 2011/2012 w szkole nie był zatrudniony pedagog szkolny ani psycholog.

Odpowiedzialna za organizację pomocy psychologiczno-pedagogicznej¹⁰ dyrektor szkoły wyjaśniła: *Brak pedagoga lub psychologa w Szkole wynika z niedostatecznej liczby etatów przyznanych placówce. (...).*

(dowód: akta kontroli str. 55 - 56)

Kierowane przez dyrektor szkoły do dyrektora Centrum Edukacji Artystycznej¹¹ pisma o zwiększenie liczby etatów pozostały bez odpowiedzi (np. pisma z dnia 29 czerwca 2010 r. i 21 czerwca 2011 r.) lub zostały załatwione odmownie (np. pismo z dnia 12 lutego 2010 r.).

(dowód: akta kontroli str. 57-60)

W zakresie sposobu zapewnienia uczniom opieki psychologiczno-pedagogicznej dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: *W roku szkolnym 2010/2011 w sytuacji gdy zgłaszał się do nauczyciela uczeń z problemami psychologicznymi lub pedagogicznymi to informowaliśmy go o możliwości uzyskania pomocy w tym zakresie w Poradni psychologiczno – pedagogicznej. We wrześniu 2011 r. w Szkole został powołany Zespół ds. pomocy psychologiczno-pedagogicznej.*

(dowód: akta kontroli str. 43)

We wrześniu 2011 r. w szkole został powołany zespół do spraw planowania i koordynowania udzielania pomocy psychologicznej uczniom. Ponadto ustalono formy (zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze), sposoby i okres udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz wymiar godzin, w którym poszczególne formy pomocy będą realizowane.

Koordinatorzy Zespołu byli członkami Polskiego Towarzystwa Dysleksji, a jeden z nich uczestniczył w zajęciach edukacyjnych dla nauczycieli pn. *Jak sobie radzić z trudnymi zachowaniami uczniów*, zorganizowanych przez Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Zielonej Górze.

(dowód: akta kontroli str. 61)

Dyrektor szkoły oświadczyła, że w roku szkolnym 2010/2011 i 2011/2012 nie wystąpiła potrzeba udzielenia uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej w związku z używaniem narkotyków lub zagrożenia uzależnieniem.

(dowód: akta kontroli str. 33)

¹⁰ Na podstawie § 15 ust. 1 rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 stycznia 2003 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. Nr 11, poz. 114) i § 4 ust. 1 rozporządzenie w tej samej sprawie z dnia 17 listopada 2010 r. (Dz.U. Nr 228, poz. 1487).

¹¹ Specjalistyczna jednostka nadzoru realizująca zadania związane ze sprawowaniem nadzoru pedagogicznego nad szkołami i placówkami - § 1 rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 22 września 2004 r. w sprawie specjalistycznej jednostki nadzoru (Dz.U. z 2004 r., Nr 226, poz. 2292 ze zm.).

Ustalono
nieprawidłowości

Ocena częściowa

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹², wnosi o:

1. Przeprowadzenie diagnozy potrzeb środowiska szkolnego, w szczególności w zakresie zagrożenia używaniem substancji psychoaktywnych przez uczniów i odpowiednie zaktualizowanie na podstawie tej diagnozy Szkolnego Programu Profilaktyki.
2. Dokonywanie ewaluacji działań podejmowanych w ramach SPP, w tym w zakresie profilaktyki narkomanii.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury Najwyższej Izby Kontroli w Zielonej Górze.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Zielona Góra, dnia 19 grudnia 2012 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Zielonej Górze

Kontroler
Anna Huziej
specjalista kontroli państwowej

Wicedyrektor
Andrzej Aleksandrowicz

.....
podpis

.....
podpis

¹² Dz. U. z 2012 r., poz.82.